

התנועה למען איכות השלטון בישראל
על ידי ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא, ו/או תומר נאור ו/או אחי
מרחוב יפו 208, ירושלים 9131301
טל: 02-5000073 פקס: 02-500076

העותרת

נ ג ד

- 1. שר המשפטים**
המשיב 1 על-ידי ב"כ עוה"ד ציון אמיר ואח'
שד' דוד המלך 1, תל אביב
טל': 03-6913805/4; פקס': 03-6913806
- 2. הוועדה לבחירת שופטים**
- 3. היועצת המשפטית לממשלה**
- 4. הנהלת בתי המשפט**
המשיבים 3-4 על ידי פרקליטות המדינה - מחלקת הבג"צים
מרח' צלאח א-דין 29 ירושלים
טלפון: 02-6467011 פקס: 073-3925246

המשיבים

תגובה לבקשה לפי פקודת בזיון בית המשפט מטעם המשיבים 3-4

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 1.12.24, ולהחלטות כב' השופטת וילנר מימים 3.12.24 ו-10.12.24, מתכבדים המשיבים 3-4 (להלן: **המשיבים**) להגיש תגובתם לבקשה לפי פקודת בזיון בית המשפט (להלן: **בקשת הבזיון** או **הבקשה**).
2. עניינה של בקשת הבזיון בבקשת העותרת "לכוף את המשיב, שר המשפטים, חה"כ יריב לוי, בקנס, מאסר או בכל סנקציה אחרת הקבוע בדין ובהתאם לקבוע בפקודה לביזיון בית משפט, ולהטיל סנקציה זו עד אשר יפעל כפי שהורה אותו פסק דינו של בית המשפט הנכבד מיום 8.9.2024...".
3. בפסק הדין בהליך דנן מיום 8.9.24 (להלן: **פסק הדין**) נקבע, כי על שר המשפטים "לפרסם ברשומות את רשימת המועמדים לתפקיד נשיא בית המשפט העליון תוך 14 יום ממועד מתן פסק דין זה, ולכנס את הוועדה לצורך בחירת נשיא כאמור בסמוך לאחר חלוף פרק הזמן הנדרש לפי סעיף 11ב(א) לכללי השפיטה".
4. נשיא בית המשפט העליון הוא ראש הרשות השופטת, סמל שלטון במדינת ישראל. כפי שהובהר בפסק הדין, קיימים אינטרס ציבורי מובהק ודחיפות ברורה בבחירת נשיא לבית המשפט העליון. בהיעדרו נפגעת עצמאותה של הרשות השופטת והרשות השופטת ניצבת על סף שיתוק מערכת.

כך נכתב בפסק דינו של כב' השופט שטיין:

7. פסק דינה של חברתי, השופטת י' וילנר, קובע, למעשה, כי אנו עומדים על סף השיתוק המערכת של בית משפט זה, ואף של מערכת המשפט כולה, בשל היעדרו של ראש המערכת: הנשיא הקבוע של בית המשפט העליון. עם קביעה זאת אני מסכים כאשר לנגד עיניי עומד המגוון הרחב של סמכויות שיפוט וניהול שהדין וההוגג מקנים לנשיא בית המשפט העליון. בנסיבות אלו, ומטעמים שמניתי לעיל, סמכות הרשות לכנס את הוועדה לבחירת שופטים, אשר נתונה בידי השר, הופכת להיות סמכות שבחובה. השר אמור היה להפעיל את סמכותו זו בהגיענו לנקודת המשבר; ומשלא עשה כן, לא נותר לנו אלא להפוך את הצו על-תנאי שיצא מלפנינו, בכל הקשור למינויו של נשיא לבית המשפט העליון, לצו מוחלט, כאמור בפסק דינה של חברתי, השופטת וילנר."

כפי שנקבע גם בפסק הדין – קיימת דחיפות ברורה ורבה בבחירת נשיא קבוע לבית המשפט העליון. זאת, לאור הצורך הדחוף להבטיח את עצמאותה של הרשות השופטת ולמנוע כל תלות של הרשות השופטת ברשות המבצעת, וכן למנוע את המשך הפגיעה ברשות השופטת. בשים לב להימשכות הזמן, נכון כי בית המשפט הנכבד יקבע, לאחר שישמע את הצדדים בדין, מהו המועד האחרון שעד אליו יש לקיים את החובה המהותית העולה מפסק הדין – בחירת נשיא לבית המשפט העליון.

קביעת מועד כאמור תוכל לאפשר את השלמת הפעולות לשם בחירת נשיא לבית המשפט העליון, מחד גיסא; ולהבטיח את מימוש פסק הדין במועד קרוב, נוכח הדחיפות הברורה בבחירת נשיא לבית המשפט העליון עליה עמד בית המשפט הנכבד בפסק הדין, מאידך גיסא.

כפי שיפורט בהרחבה להלן, עמדת המשיבים היא, כי הגם שהליך בחירת נשיא לבית המשפט העליון מתעכב, ומבלי לגרוע מן החובה המוטלת על שר המשפטים לקיים בתום לב את פסק הדין ובמהירות הראויה בהתאם לדחיפות העניין – בנסיבות העת הזו, וגם בשים לב לכך שפסק הדין לא נקב במועד מסוים שעד אליו תכונס הוועדה לצורך בחירת נשיא לבית המשפט העליון, אין מקום להטלת סנקציות לפי פקודת בזיון בית המשפט.

5. כלל ההדגשות בתגובה זו הוספו, אלא אם כן צוין אחרת.

תמצית השתלשלות העניינים לאחר פסק הדין

6. ביום 8.9.24 ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד בו התקבלה העתירה שבכותרת – על דעת כלל ההרכב – בכל הנוגע לכינוס הוועדה לצורך בחירת נשיא לבית המשפט העליון, תוך שנקבע כדלקמן:

"אציע אפוא לחברי כי ניתן בזה צו מוחלט, אשר מורה לשר המשפטים לקיים את חובתו לפי סעיף 7(א) לחוק, לפרסם ברשומות את רשימת המועמדים לתפקיד נשיא בית המשפט העליון תוך 14 יום ממועד מתן פסק דין זה, ולכנס את הוועדה לצורך בחירת נשיא כאמור בסמוך לאחר חלוף פרק הזמן הנדרש לפי סעיף 11ב(א) לכללי השפיטה" (פסקה 49 לפסק דינה של כב' השופטת וילנר).

7. ביום 10.9.24 פנתה חטיבת השופטים בהנהלת בתי המשפט ללשכת שר המשפטים בהצעת נוסח לפנייה לחברי הוועדה לבחירת שופטים לשם העלאת מועמדים לכהונת נשיא בית המשפט העליון, בהמשך לפסק הדין.

צילום פניית חטיבת השופטים מיום 10.9.24 מצורף ומסומן מ/ש 1.

8. הפניה האמורה לא נענתה, וביום 22.9.24 פורסמה ברשומות הודעת השר הכוללת את רשימות המועמדים לתפקיד נשיא בית המשפט העליון ולתפקיד משנה לנשיא בית המשפט העליון (י"פ 12759, התשפ"ד, בעמ' 12124). רשימות המועמדים כללו את כל שופטי בית המשפט העליון, למעט ממלא מקום הנשיא דאז, כב' השופט פוגלמן. כן נכתב בהודעה שפורסמה ברשומות כי "לפי סעיף 11ב(ב) לכללי השפיטה (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת שופטים), התשמ"ד-1984, כל אדם רשאי, בתוך 20 ימים ממועד פרסום שמות המועמדים, לפנות לוועדת הבחירה בבקשה מנומקת שלא לבחור במועמד מסוים." עם זאת, יוער כי הפרסום ברשומות לא כלל מועד לדיון בוועדה, כפי שנהוג ככלל.

בו ביום הועברה לחברי הוועדה הודעת שר המשפטים בעניין פרסום שמות המועמדים ברשומות.

צילומי פרסום רשימות המועמדים ברשומות והודעת שר המשפטים מיום זה מצורפים ומסומנים מ/ש 2.

9. בנוסף, ביום 22.9.24 העבירה מזכירות הוועדה את הודעת שר המשפטים האמורה לידיעת שופטי בית המשפט העליון שנכללו ברשימות המועמדים לתפקיד נשיא ומשנה לנשיא בית המשפט העליון. בהמשך לכך, הודיעו כב' השופטים ברק-ארז, מינץ, וילנר, גרוסקופף, שטיין, כנפי-שטייניץ, כבוב, כשר ורון על הסרת מועמדותם לתפקיד נשיא או משנה לנשיא בית המשפט העליון; כב' השופט סולברג הודיע על הסרת מועמדותו לתפקיד נשיא בית המשפט העליון; וכב' השופט [כתוארו אז] עמית הודיע על הסרת מועמדותו לתפקיד משנה לנשיא בית המשפט העליון.

10. ביום 27.9.24 פרסמה מזכירות הוועדה בעיתונות ובאתר הרשות השופטת במרשתת את הודעת השר כפי שפורסמה ברשומות, ובצידה את שמות השופטים שביקשו להסיר מועמדותם לתפקיד נשיא ומשנה לנשיא בית המשפט העליון. במסגרת הפרסום פורט האופן שבו יש להגיש הסתייגויות ביחס למועמדים והמועד האחרון להעברת ההסתייגויות (13.10.24), בהתאם למועד המנוי כאמור בסעיף 11ב(ב) לכללי השפיטה (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת שופטים), התשמ"ד – 1984 (להלן: **כללי השפיטה**).

צילום פרסום מזכירות הוועדה מיום 27.9.24 מצורף ומסומן מ/ש 3.

11. לאחר פרסום שמות המועמדים ברשומות, התקבלו כ-4,400 הסתייגויות ומכתבי תמיכה בעניינם של המועמדים ששמותיהם פורסמו ברשומות, ורובן המכריע ביחס למועמדים שלא הסירו את מועמדותם. יוער כי באישור שר המשפטים התקבלו גם הסתייגויות שהוגשו באיחור (כפי שנעשה בעבר גם ביחס להסתייגויות שהוגשו בעניינם של מועמדים לערכאות הדיוניות). כן התקבלו פניות כלליות, שחלקן יוזכרו בהמשך.

12. בהמשך, הועברו לחברי הוועדה כלל החומרים על אודות המועמדים שלא הסירו מועמדותם, ובכלל זה ההסתייגויות ומכתבי התמיכה שהוגשו והתייחסותם של המועמדים להסתייגויות בעניינם. כן הועברו בין היתר פניות שהתקבלו מטעם העותרת בעניין כינוס הוועדה לצורך בחירת נשיא לבית המשפט העליון (נספח ז לעתירה); וביום 27.11.24 הועברו לחברי הוועדה פניה מטעם התנועה למשילות ודמוקרטיה מיום 26.11.24 בעניין שידור דיוני הוועדה לבחירת שופטים, ופניה מטעם עו"ד יצחק בם מיום 19.11.24 בעניין "שידור חי של דיוני הוועדה בעניין מינוי נשיא ומשנה לנשיא בית המשפט העליון".

צילומי פניות התנועה למשילות ודמוקרטיה ועו"ד יצחק בם מצורפות ומסומנות מש/4.

13. ביום 6.11.24 העבירה מזכירות הוועדה לחברי הוועדה הודעה מטעם לשכת שר המשפטים מיום 5.11.24 בעניין זימונם לשיבת הוועדה ביום 28.11.24 שעל סדר יומה: דיון בעניין בחירת משנה לנשיא בית המשפט העליון ובעניין בחירת נשיא לבית המשפט העליון. עוד צוין בזימון כי לשכת השר ביקשה לקיים את הישיבה ביום 12.11.24, אולם לבקשת מזכירות הוועדה נקבע המועד האמור בהתחשב בזימונים של חברי הוועדה. בהמשך לכך, ביום 27.11.24 העבירה מזכירות הוועדה לחברי הוועדה את סדר היום לשיבת הוועדה שכלל כאמור דיון בעניין בחירת משנה לנשיא בית המשפט העליון ובעניין בחירת נשיא לבית המשפט העליון.

צילומי הזימון לשיבת הוועדה ביום 28.11.24 וסדר היום מצורפים ומסומנים מש/5.

14. בניי לבני, ביום 27.11.24 הועבר לחברי הוועדה מכתבה של חברת הוועדה, ח"כ קארין אלהרר, לשר המשפטים ויו"ר הוועדה, בו קבלה על כך שכעולה מן הזימון לשיבת הוועדה בכוונת השר לדון תחילה בבחירת משנה לנשיא בית המשפט העליון ולאחר מכן בבחירת נשיא, תוך שצוין בין היתר כי "מדובר בנוהג שהתקיים לאורך השנים אשר על-פיו קודם בוחרים נשיא לביהמ"ש העליון ורק לאחר מכן בוחרים במשנה לו."

צילום מכתבה של ח"כ קארין אלהרר מיום 27.11.24 מצורף ומסומן מש/6.

15. ביום 28.11.24 התקיימה ישיבת הוועדה, אולם לא התקיימה במסגרתה הצבעה לבחירת נשיא לבית המשפט העליון.

16. ביום 28.11.24 הגישה העותרת את הבקשה דנן לפי פקודת בזיון בית המשפט.

17. ביום 1.12.24 נעשה ניסיון לתיאום ישיבה נוספת של הוועדה ביום 9.12.24 שלא צלח. בהמשך, ביום 3.12.24 העבירה מזכירות הוועדה לחברי הוועדה הודעת לשכת השר בעניין כינוס הוועדה לשיבה נוספת ביום 12.12.24, שעל סדר יומה דיון בעניין בחירת משנה לנשיא בית המשפט העליון ודיון בעניין בחירת נשיא לבית המשפט העליון. כן צוין כי "במסגרת הדיונים כאמור יתקיימו: 1. הצבעות לעניין שידור דיוני הוועדה בעניין בחירת משנה לנשיא ונשיא לבית המשפט העליון (הצבעה על הצעות החלטה אלטרנטיביות כמפורט בנספח המצורף). 2. דיון עקרוני בעניין בחירת משנה לנשיא ונשיא לבית המשפט העליון בשיטת הסניורטי." עוד נמסר כי "אודה בעד קבלת הצעותיכם בעניין מומחים אשר יזמנו

לוועדה בעניין זה. מסגרת הזמן שתוקצה לכל מוזמן תותאם למספר המוזמנים הכולל, כך שהדיון בנושא יוכל להסתיים בישיבה זו.

צילום זימון לישיבת הוועדה ביום 12.12.24 מצורף ומסומן מש/7.

עמדת המשיבים

18. עמדת המשיבים היא, כי ישנה דחיפות וחשיבות רבה בקידום מינוי הנשיא לבית המשפט העליון ועל שר המשפטים לכנס את הוועדה במועד קרוב ולפעול במהירות הראויה להשלמת ההליך לבחירת נשיא לבית המשפט העליון, בהתאם לפסק הדין ובהתאם לדחיפות העניין. מבלי לגרוע מן החובה המוטלת על שר המשפטים לקיים בתום לב את פסק הדין – בנסיבות, וגם בשים לב לכך שפסק הדין לא נקב במועד מוגדר שעד אליו תכונס הוועדה לצורך השלמת תהליך בחירת נשיא לבית המשפט העליון, אין מקום להטלת סנקציות לפי פקודת בזיון בית המשפט, והכל כפי שיפורט להלן.

19. סעיף 16(1) לפקודת בזיון בית המשפט קובע כך :

"בית המשפט העליון, בית המשפט לפשעים חמורים, בית משפט מיוחד שנתכונן עפ"י סעיף 55 של דבר המלך במועצה על ארץ ישראל, 1922, בית המשפט המחוזי, בית-המשפט לקרקעות ובית-משפט השלום, תהא להם הסמכות לכופ אדם בקנס או במאסר לציית לכל צו שניתן על ידם והמצוה לעשות איזה מעשה או האוסר לעשות כל מעשה."

20. בית המשפט הנכבד חזר והדגיש בשורה של החלטות כי השימוש בכלי אכיפתי זה שפגיעתו עשויה להיות קשה צריך להיות מוגבל רק למקרים מתאימים בלבד שבהם פסק הדין כולל צו אופרטיבי ברור ומפורש, שאינו נתון במחלוקת, ולאחר שנמצא כי הופר באופן ברור וחד-משמעי (ראו, למשל, בג"ץ 306/85 כהנא נ' יו"ר הכנסת, פ"ד לט(4) 485 (1985); בג"ץ 4299/13 ברקוביץ נ' שר האוצר (18.11.14); בג"ץ 4036/21 עזבון יחיאל רדיע ז"ל נ' רשמת האגודות השיתופיות (6.9.22)); וכי אין להיזקק להליכי בזיון בית המשפט כאשר קיימת דרך אחרת לביצוע ההוראה השיפוטית, ולאחר מיצוי שאר ההליכים האפשריים (ראו, למשל, בר"ם 6261/13 באקי נ' משרד הפנים (3.11.13); ע"פ 519/82 גרינברג נ' מדינת ישראל פ"ד לז(2) 187 (1983); ע"א 228/63 עזוז נ' עזר פ"ד יז(4) 2541 (1963)).

21. בענייננו, בפסק דינו של בית המשפט הנכבד ניתן כאמור צו מוחלט, ה"מורה לשר המשפטים לקיים את חובתו לפי סעיף 7(א) לחוק, לפרסם ברשומות את רשימת המועמדים לתפקיד נשיא בית המשפט העליון תוך 14 יום ממועד מתן פסק דין זה, ולכנס את הוועדה לצורך בחירת נשיא כאמור בסמוך לאחר חלוף פרק הזמן הנדרש לפי סעיף 11ב(א) לכללי השפיטה."

22. שמות המועמדים פורסמו כאמור ברשומות בהתאם לצו שניתן, ומוקדה של הבקשה בחלקו השני של הצו המוחלט הנוגע לכינוס הוועדה לצורך בחירת נשיא לבית המשפט העליון בסמוך לאחר יום 6.11.24, בו הסתיים פרק הזמן הנדרש לפי כללי השפיטה, קרי, 45 ימים ממועד פרסום שמות המועמדים ברשומות. אולם, הגם שפסק הדין כולל בהיבט זה יסוד אופרטיבי, פסק הדין אינו כולל מועד נקוב ברור ומפורש, שעד אליו יש חובה לקיים את ההצבעה בוועדה לבחירת נשיא בית המשפט העליון, ואשר ניתן לקבוע לגביו כי הופר באופן ברור וחד-משמעי, כדרישת הפסיקה לתחולתם של הליכים לפי פקודת בזיון בית המשפט.

23. בנסיבות אלה, אין צורך להידרש כעת לשאלות הנוגעות לנקיטה בסנקציות לפי פקודת בזיון בית המשפט ביחס למי שחלה עליו חסינות פרלמנטרית, כאשר מדובר בסנקציה של הטלת מאסר (ראו והשוו: סעיף 3 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951; הנחיית היועצת המשפטית לממשלה מס' 2.1001 "חסינות חברי הכנסת מפני מעצר אזרחי בשל אי-תשלום חוב"; ואף אין צורך להידרש לתחולת ההליך לפי סעיף 6 לפקודת בזיון בית המשפט על המדינה ורשויותיה, אשר לא הוכרעה בפסיקה (ראו והשוו: בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עיניים בישראל נ' ממשלת ישראל (6.7.09); רע"א 4036/14 מסעודין נ' מנהל הרשות הממשלתית למים וביוב, פסי' 30 (29.12.14)).

24. לצד זאת, יודגש כי מובן מאליה שמדינת ישראל, על כל רשויותיה, מחויבת לכבד פסקי דין ולציית אחר צווים שיפוטיים שניתנים על-ידי כל בית משפט מוסמך ולקיימם במהירות ראויה.

וראו דבריו של בית המשפט הנכבד – בהרכב מורחב של חמישה שופטים – בהחלטתו בבג"ץ 2144/20 התנועה למען איכות השלטון נ' יושב ראש הכנסת (25.3.20), כדלקמן:

4. כיבוד שלטון החוק הוא יסוד המסד בכל משטר דמוקרטי והוא נבחן, בין היתר, בציות להחלטות וצווים שיפוטיים. חובת ציות זו מוטלת על הציבור כולו ורשויות השלטון אף הן אינן פטורות ממנה. אדרבא, על רשויות אלה מוטלת חובה כפולה ומכופלת לציית להחלטות ולצווים שיפוטיים והמשפט הישראלי, על מכלול ההסדרים הקבועים בו בהקשר זה, אימץ את הגישה הרווחת במשפט המקובל המייחסת חזקת הגינות לרשויות השלטון. ההנחה שביסוד חזקה זו היא כי פסק דין שניתן נגד המדינה יקום כדבעי (אורי אהרונסון "אי-קיום החלטות בג"ץ ככשל מוסדי: הצעה למודל של אכיפה שיפוטית" משפט ועסקים יט 1271, 1285 (2016)). על הסכנות הטמונות באי-קיום צווים שיפוטיים על ידי רשויות השלטון כבר עמד בית משפט זה בציינו:

"מדינה שבה רשות שלטונית נוטלת את החוק לידיה - ברצותה, מקיימת צו שיפוטי שניתן נגדה, וברצותה מתעלמת ממנו, היא מדינה שנזרעים בה זרעי פורענות ואנרכיה, ומתפתחת בה תרבות מסוכנת של שלטון כח ושרירות. רשות שלטונית היא נאמן הציבור, אשר "משלה אין לה ולא כלום" (בג"ץ 142/70 שפירא נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין, פ"ד כה(1) 325, 331 (1971)). ככזו, היא אמורה לשמש אות ומופת לכיבוד החוק ושלטון החוק. עיני הציבור נשואות לרשויות השלטון ולנושאי המשרה בהן. כיבוד ערכי החוק והמשפט, ופיתוח מסורת של הגנה על ערכי שלטון החוק מושפעים מהתנהגותם. אי קיום הדין, ואי ציות לפסקי דין על ידי רשות שלטונית טומנים בחובם פגיעה ערכית עמוקה לא רק בתשתית הפורמלית של סדרי השלטון והמשטר, אלא גם בליבה של המסורת ותרבות השלטון הראויה, המשמשים דוגמא ומופת להתנהגות הראויה של הפרט בחברה" (בג"ץ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי-התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' משרד החינוך, פ"ד סב(4) 571, 602-603 (2008)).

ביתר הרחבה, ראו בג"ץ 4805/07 המצוטט לעיל, בפסקאות 34-36 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה.

25. בית המשפט הנכבד עמד על כך גם בהתייחס למצבים בהם לא חלה פקודת בזיון בית המשפט. וראו, למשל, החלטת בית המשפט הנכבד בבג"ץ 8673/10 בראון נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (18.2.13), כדלקמן:

"9. ברי מחד גיסא, כי באופן משפטי טכני-פורמלי לא היה כאן בזיון בית המשפט, כיון שכפי שציינו חלק מן המשיבים לא כלל פסק הדין מיום 19.12.11 הוראה אופרטיבית. אך מאידך גיסא במשפט מינהלי עסקינין וברשויות ובנלויה. הכל חייבים בכיבוד פסקי דין, והמדינה על כולנה; אין ענייננו בבעל דין "רגיל", אלא ברשות מינהלית שעליה חלות חובות מוגברות, וגם המדינה, דומני, שאינה חולקת כך. [...]"

וכן החלטת בית המשפט הנכבד בבג"ץ 3056/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועצת המשפטית לממשלה (1.5.23), כדלקמן:

9. נוכח מסקנה זו, לא ראינו צורך לטעת מסמרות ביתר הסוגיות שהעלו הצדדים. עם זאת, ראינו לציין כי גם במצבים שבהם פקודת בזיון בית המשפט אינה חלה "הכל חייבים בכיבוד פסקי דין", ומקל וחומר ניתן לצפות לכך מהמדינה ומכל גורם שלטוני כבעל דין (בג"ץ 8673/10 בראון נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פסקה י' [פורסם בנבו] (18.2.2013); ראו גם: עניין כהנא, בעמ' 487).

26. בנסיבות ענייננו דנן, לעמדת המשיבים, בהינתן שפרק הזמן הקבוע בכללי השפיטה של 45 ימים ממועד פרסום שמות המועמדים ברשומות ועד למועד בו ניתן לדון בוועדה במועמדותם הסתיים כבר ביום 6.11.24, לא די היה "בהתנתת ההליך", אלא נדרש לפעול במהירות הראויה להשלמת ההליך לבחירת נשיא לבית המשפט העליון, בהתאם לפסק הדין ובהתאם לדחיפות העניין לשם מניעת המשך הפגיעה ברשות השופטת ובמעמדה.

בהקשר זה יצוין, כי לא הייתה כל מניעה לקיים את הדיונים העקרוניים בשאלת בחירת נשיא בית המשפט העליון – ובכלל זה שיטת הסניורטי ופומביות הדיונים – כבר בתקופת 45 הימים לאחר פרסום שמות המועמדים ברשומות.

27. זאת, בפרט נוכח האינטרס הציבורי המובהק והדחיפות הברורה בבחירת נשיא לבית המשפט העליון, כפי שעמדו המשיבים בתצהיר התשובה מטעמם, כדלקמן:

9. מצב דברים זה, בו במשך תקופה כה ממושכת לא מונה נשיא לבית המשפט העליון, הוא חסר תקדים בהיסטוריה של מדינת ישראל. לעמדת המשיבים, ובכלל זאת עמדתם המקצועית של גורמי הרשות השופטת האמונים על הבטחת תפקודה, המחולל המתמשך בבחירת נשיא קבוע לבית המשפט העליון, פוגע באורח קשה בעקרון הפרדת הרשויות, ובמעמדה ותפקודה של הרשות השופטת.

מעבר למשמעויות המעשיות המיידיות ולפגיעה הברורה בעצמאותה של הרשות השופטת, למצב מתמשך של היעדר נשיא קבוע לבית המשפט העליון השפעה ומשמעות סמלית-ציבורית שלילית בלתי מבוטלת, הן כלפי מערכת בתי המשפט פנימה, הן כלפי הציבור בישראל והן כלפי מערכות המשפט בעולם ועולם המשפט הבינלאומי ככלל, בהיותו של נשיא בית המשפט העליון מי שעומד כאמור בראש הרשות השופטת ואחד מסמלי השלטון במדינה.

בהימנעות מבחירת נשיא קבוע לבית המשפט העליון יש אפוא כדי להביא לתלות של הרשות השופטת ברשות המבצעת, להחלשת הרשות השופטת, ולפגיעה בעקרון הפרדת הרשויות ובעצמאות הרשות השופטת; לפגיעה באמון הציבור ברשות השופטת; והיא

מקשה על ניהול מערכת בתי המשפט ועל קידום והוצאה לפועל של תהליכים ארוכי טווח. זאת, בפרט משהמשנה לנשיא הוא המכהן כממלא מקום הנשיא ולא מונה משנה לנשיא תחתיו. מה גם, שכידוע, כב' ממלא מקום הנשיא כב' השופט ע' פוגלמן יגיע לגיל פרישה ביום 6.10.24, כך שבטווח זמן נראה לעין המצב חסר התקדים שבו אין נשיא קבוע לבית המשפט העליון עשוי להגיע לנקודת קיצון שלילית נוספת.

10. כמפורט לעיל, עמדת המשיבים היא, כי מקום בו מתפנה משרת נשיא בית המשפט העליון, קיים "צורך" אובייקטיבי אינהרנטי מובהק בבחירת נשיא על דרך קבע. בוודאי שבמכלול הנסיבות האמורות, בנקודת הזמן הנוכחית, דרישת המהירות הראויה מחייבת לפעול בהקדם האפשרי לפרסום ברשומות שמות המועמדים לתפקיד נשיא בית המשפט העליון, ובסמוך לאחר תום 45 הימים על השר לכנס את הוועדה, להעמיד על סדר יומה את בחירת נשיא בית המשפט העליון, ולקיים הצבעה לבחירת נשיא בית המשפט העליון. הימנעות השר מהפעלת סמכותו לכינוס הוועדה והעמדת בחירתו של נשיא לבית המשפט העליון על סדר יומה, שמנוגדת לחובות המוטלות על פי דין, אף מהווה בנסיבות העניין גם חוסר סבירות קיצוני. [הדגשות במקור – הח"מ]

28. גם בית המשפט הנכבד עמד על כך בפסק דינו. ראו בפסק דינה של כב' השופטת וילנר, כדלקמן:

27. יצוין, כי תכלית זו של מינוי נשיא בית המשפט העליון – המקבילה כאמור למניעת מצב שבו לא מכהן נשיא קבוע בבית המשפט העליון – טומנת בחובה אינטרסים בעלי חשיבות רבה.

כידוע, נשיא בית המשפט העליון הוא אחד מ"סמלי השלטון" במדינה; הוא מתפקד גם כראש הרשות השופטת, וככזה אמון על התוויית דרכה וקווי המדיניות בעניינה, הן כלפי הרשות השופטת פנימה הן כלפי רשויות השלטון האחרות: "נשיא בית המשפט העליון הוא מטבע משרתו הדמות הבכירה במערכת בתי המשפט בישראל, והוא העומד בראשה כמנהיגה המוסדי. בנוסף לכך, מבחינות רבות, ומבלי לפגוע בתפקידו ובאחריותו הפרלמנטרית והציבורית של שר המשפטים, הנשיא הוא – כלפי חוץ – מנהיגה הציבורי של המערכת, מייצגה ודובריה בפני הרשות המחוקקת והמבצעת, וכן אמון על הגנת עצמאותה השיפוטית; וכמובן כלפי פנים הוא בפועל האחראי היומיומי לתפעולה התקין" (בג"ץ 4703/14 שרון נ' נשיא בית המשפט העליון, פס' י' (30.11.2014)); "על נשיאת בית המשפט העליון מוטל תפקיד כפול: עליה לתפקד כמעין 'שרת חוץ' למערכת המשפט מול הרשות המחוקקת והמבצעת, והחשוב לענייננו – מי שאמונה על הגנת עצמאותה השיפוטית; ובנוסף, כ'שרת פנים' שאחראית לתפקודם ולהתנהלותם התקינה של השופטים במערכת" (בג"ץ 6022/17 התנועה למשילות ודמוקרטיה נ' נשיאת בית משפט עליון, פס' 7 (2.10.2017)).

בהינתן תפקידו האמורים של נשיא בית המשפט העליון; בשים לב לתפקידה המרכזי של הרשות השופטת במשטר דמוקרטי ובתוך כך בפעולתה התקינה של מערכת אכיפת החוק; ולנוכח ההלכה המושרשת בדבר החשיבות הרבה הטמונה בהשלמת מינוי קבוע של בכירים בשירות הציבורי במהירות ראויה (ראו, למשל: בג"ץ 3056/20 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 53-54 (25.3.2021); בג"ץ 8034/20 אומ"ץ אזרחים למען מינהל תקין נ' השר לביטחון פנים (3.12.2020)), קשה להפריז ביחס לחשיבותו של מינוי קבוע למשרת נשיא בית המשפט העליון.

...

45. [...] בענייננו, בהינתן שהשר נמנע מכינוס הוועדה לצורך בחירת נשיא בית המשפט העליון במשך למעלה משנה; מאחר שלא מכהן נשיא קבוע בבית משפט זה במשך כאחד עשר חודשים; לנוכח פרישתו הצפויה מכס השיפוט של ממלא מקום הנשיא, השופט ע' פוגלמן, בחודש אוקטובר הקרוב, בהגיעו לגיל פרישה; ובשים לב לכך שהפעלת סמכות השר בענייננו אינה כרוכה בהשקעת משאבים ניכרים – דרישת המהירות הראויה משמיעה כי על השר להפעיל את סמכותו לפי סעיף 7(א) לחוק, ולפרסם ברשומות את רשימת המועמדים לתפקיד נשיא בית המשפט העליון תוך 14 יום ממועד מתן פסק דין זה; ולכנס את הוועדה לצורך בחירת נשיא כאמור בסמוך לאחר חלוף פרק הזמן הנדרש לפי סעיף 11ב(א) לכללי השפיטה.

וכן בפסק דינו של כב' השופט גרוסקופף :

3. לא יכולה להיות מחלוקת כי לעת הזו, משחלפו 11 חודשים בהם מערכת המשפט מתפקדת ללא נשיא לבית המשפט העליון ובחסר של שני שופטים בבית המשפט העליון, קיים צורך מערכתי אקוטי במינוי נשיא לבית המשפט העליון ובהשלמת מכסת שופטיו. לפיכך, מבחינת שיקול הליבה שבמרכז הסמכות ברור וגלוי שעל שר המשפטים להפעיל את הסמכות המסורה לו להניע את עבודת הוועדה לבחירת שופטים על מנת להביא לביצוע המינויים האמורים."

29. כאמור לעיל, נוכח האינטרס הציבורי המובהק והדחיפות הברורה בבחירת נשיא לבית המשפט העליון, כפי שעמדו המשיבים עוד בתצהיר התשובה מטעמם, וכפי שנקבע גם בפסק דינו של בית המשפט הנכבד – לעמדת המשיבים, נכון כי בית המשפט הנכבד ייקבע, לאחר שישמע את הצדדים בדיון, מהו המועד האחרון שעד אליו תקוים החובה כפי שנקבעה בפסק הדין, ותתקיים הצבעה של הוועדה לבחירת שופטים לבחירת נשיא בית המשפט העליון.

עד למועד זה ניתן יהיה להשלים את כל דיוני הוועדה בנושא – העקרוניים והפרטניים, וזאת בשים לב לפסק הדין ולחשיבות הברורה בבחירת נשיא קבוע לבית המשפט העליון.

30. העובדות המפורטות בפסקאות 7-17 אושרו על-ידי גב' שרון בר-דור, המשמשת בתפקיד סמנכ"לית חטיבת השופטים בהנהלת בתי המשפט, והמשיבים יפעלו לצרף תצהיר מטעמה עד מחר.

היום, ט' בכסלו תשפ"ה
10 בדצמבר 2024

עמרי אפשטיין, עו"ד
סגן בכיר א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

ב'
ענר הלמן, עו"ד
מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה